

Newsletter december 2025	2
Online, mirri.gov.sk, 23. 12. 2025, 12:42	
Výstava Košická paleobiológia	3
Televízia - STVR, Správy 19:00, 25. 12. 2025, 19:45	
Kapustnica v kotlíku i koláčový swap. Štefanský Memoriál Hynkovcov nasmeroval turistov ku Kráľovej studni	4
Online, kosiceonline.sk, 26. 12. 2025, 16:26	
Zrúti sa Dóm sv. Alžbety v Košiciach a sú v podzemí kostry?	4
Online, aktuality.sk, 27. 12. 2025, 7:00	

Newsletter december 2025

23. 12. 2025, 12:42, Zdroj: mirri.gov.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 1 593 GRP: 0,04 OTS: 0,00 AVE: 183 EUR

Newsletter december 2025

23.12.2025 SPLNOMOCNENEC VLÁDY SR PRE UMELÚ INTELIGENCIU

Vážené dámy a páni,

ďakujem vám všetkým za spoluprácu v roku 2025, za všetky stretnutia, podnety a stanoviská.

Slovensko systematicky posilňuje svoju digitálnu a technologickú suverenitu prostredníctvom umelej inteligencie, digitalizácie verejnej správy, kvantových technológií a aktívnej účasti na tvorbe európskych digitálnych politík aj vďaka Vám.

V poslednom mesiaci v roku sa nám podarilo byť súčasťou niekoľkých významných udalostí:

Brusel, 4. 12. 2025

Zastupoval som Slovenskú republiku na pôde Európskej komisie v Bruseli, kde sa uskutočnilo šieste zasadnutie Európskej rady pre umelú inteligenciu (AI Board), ktoré viedlo dánske predsedníctvo. Diskusia členských štátov sa niesla najmä v znamení predstavenia balíka Digital Omnibus, dopadov na implementáciu Aktu o umelej inteligencii (AIA), iniciatívy Frontier AI, ako aj príprav stratégie Dátovej únie.

Na úrovni Európskej rady pre umelú inteligenciu (AI Board) Slovensko podporilo zjednodušenie a zosúladenie dátových a AI pravidiel, odklad účinnosti častí Aktu o AI do prijatia harmonizovaných štandardov a potrebu prehľadného, predvídateľného regulačného prostredia pre podniky. Podporuje rozvoj európskych veľkých AI modelov (Frontier AI), stratégiu Dátovej únie a rovnomerné zapojenie menších ekonomík. Pripravovaný zákon o umelej inteligencii v SR má nadobudnúť účinnosť od augusta 2026 a vytvorí nový inštitucionálny rámec dohľadu nad AI.

Brusel, 5. 12. 2025

Slovensko aktívne prispelo k diskusii o zjednodušovaní digitálnych predpisov, presadzovaní Aktu o digitálnych službách a posilňovaní kybernetickej odolnosti a digitálnej suverenity. Zúčastnil som sa v Bruseli na zasadnutí ministrov Rady Európskej únie pre dopravu, telekomunikácie a energetiku (Rada TTE) – časť telekomunikácie.

Slovensko sa aktívne zapája do tvorby digitálnych politík EÚ. Na rokovaní Rady EÚ pre telekomunikácie podporilo zjednodušenie digitálnej regulácie prostredníctvom Digital Omnibus a Digital Fitness Check, dôsledné, ale primerané presadzovanie Aktu o digitálnych službách, posilnenie kybernetickej odolnosti a digitálnej suverenity vrátane diverzifikácie dodávateľov. Podporilo ochranu detí v online priestore, rozšírenie roamingu na Ukrajinu a Moldavsko a posilnenie spolupráce s kandidátskymi krajinami.

Košice, 15. 12. 2025

Na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** slávnostne otvorili prvú komerčnú kvantovo zabezpečenú komunikačnú linku na Slovensku, ktorá spája dve najväčšie mestá na východnom Slovensku – Košice a Prešov. Ide o historický míľnik v rámci výstavby národnej kvantovej komunikačnej infraštruktúry.

V oblasti kybernetickej a technologickej bezpečnosti Slovensko dosiahlo významný míľnik otvorením prvej komerčnej kvantovo zabezpečenej komunikačnej linky medzi Košicami a Prešovom. Ide o prvý funkčný prvok národnej kvantovej siete v rámci projektu EuroQCI a skQCI. Kvantová komunikácia poskytuje neprelomiteľné šifrovanie, pripravuje krajinu na nástup kvantových počítačov a posilňuje bezpečnosť štátu aj ekonomiky. Projekt bude rozširovaný v rámci Slovenska aj cezhranične.

Bratislava, 17. 12. 2025

Vláda SR schválila Národnú koncepciu informatizácie verejnej správy na roky 2026 – 2030, ktorú som jej predložil. Má zabezpečiť kvalitnejšie digitálne služby, efektívnejšie využívanie verejných zdrojov a posilnenie inovačného potenciálu krajiny.

Koncepcia stojí na troch pilieroch: digitálnej transformácii procesov, dátovo riadenom fungovaní a otvorenom e-Governmente. Zavádza pätnásť koordinovaných programov, systematické využívanie umelej inteligencie, dvanásť AI asistentov pre životné situácie, konsolidovanú analytickú vrstvu, zdieľané komponenty štátu (identita, registre, cloud) a otvorené API pre rozvoj inovatívnych služieb. Súčasťou je povinnosť rezortov pripravovať KRIT, akčný plán s viac ako sto úlohami a pravidelné hodnotenie plnenia vládou SR.

Bratislava, 18. 12. 2025

Na ministerstve investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie som ako splnomocnenec vlády pre umelú inteligenciu predstavil Víziu AI pre Slovensko.

Vízia je strategický rámec pre zavádzanie umelej inteligencie do verejnej správy, hospodárstva aj celej spoločnosti. Jej cieľom je dosiahnuť digitálnu a výpočtovú suverenitu, odstrániť legislatívne a dátové bariéry a zabezpečiť jednotné technické a bezpečnostné štandardy. Stojí na šiestich pilieroch pokrývajúcich infraštruktúru, energetiku, ekonomiku, verejnú správu, vzdelávanie a etiku. Kľúčovými opatreniami sú budovanie „AI Factories“, vytvorenie suverénnej adaptačnej vrstvy pre verejnú správu, využívanie bezpečných dát a podpora zavádzania priemyselnej AI a automatizácie v podnikoch. Vízia je otvoreným dokumentom a bude podkladom pre Národnú stratégiu AI.

Vízia AI nie je uzavretý dokument. Stratégiu Slovenska tvoríme spolu s odborníkmi, akademikmi, podnikateľmi, ale aj širokou verejnosťou. Vaše návrhy, podnety a pripomienky očakávame na e-mailovej adrese: splnomocnenecai@mirri.gov.sk do konca januára 2026

Želám Vám všetko najlepšie v Novom roku 2026 a teším sa na spoluprácu.

Radoslav Štefánek

Výstava Košická paleobiológia

📅 25. 12. 2025, 19:45, Relácia: **Správy 19:00**, Stanica: **STVR**, Vydavateľ: **Slovenská televízia a rozhlas**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: **136 363 GRP**; **3,03 OTS**; **0,03 AVE**; **17806 EUR**

Výstava Košická paleobiológia

Viliam Stankay, moderátor:

História na plátne. Praveký svet, ktorý oživila fantázia a zručnosť Zdeňka Buriana. Pri príležitosti 120. výročia narodenia svetoznámeho českého maliara a ilustrátora pripravila Botanická záhrada v Košiciach výstavu jeho prác.

Ľudmila Smetanková, redaktorka:

Zdeněk Burian sa preslávil umeleckými rekonštrukciami praveku. Aby boli maľby aj vedecky presné, pomáhal mu paleontológ Josef Augusta.

Martin Kundrát, vedúci cent. paleont. Technolog. a inov. parku **UPJŠ KE**:

A práve v tejto fantastickej symbióze vznikala možnosť vidieť pravek očami umelca a vedca. Títo dvaja páni nás naučili vidieť ten prehistorický svet svojimi očami a ten pohľad je tak podmanivý.

Ľudmila Smetanková, redaktorka:

Zdeněk Burian ilustroval viac než 14-tisíc diel a jeho rekonštrukcie praveku sa používali v učebniciach po celom svete. V košickej botanickej záhrade sú teraz vystavené jeho diela aj fotografie.

Karol Mártonfi, riaditeľ Botanickej záhrady **UPJŠ KE**:

Môžete tu vidieť rôzne reprodukcie jeho diel a zároveň rôzne paleontologické nálezy, ktoré skúmal náš známy paleontológ a docent Martin Kundrát. Máme tu napríklad skameneliny prvohorných rastlín, rôzne kostrové nálezy, a podobne.

Martin Kundrát, vedúci cent. paleont. Technolog. a inov. parku **UPJŠ KE**:

My starší, ktorí si pamätáme zo školských lavíc školské obrazy, ktoré ilustroval majster Burian, sú tam zábery z jeho nezabudnuteľných kvašov, to je špeciálna technika, kedy sa maľuje predovšetkým čiernou a bielou farbou na vlhkom papieri.

Ľudmila Smetanková, redaktorka:

Výstava tak pripomína jeho jedinečný odkaz a vzdáva hold jeho tvorbe.

Karol Mártonfi, riaditeľ Botanickej záhrady **UPJŠ KE**:

Na základe tých kostrových pozostatkov umelec, ktorý zároveň je dobre vzdelaný v tej paleontológii, vie zostaviť obrazy prehistorických zvierat, ktoré sme nikdy nevideli.

Ludmila Smetanková, redaktorka:

Výstavu si môžu návštevníci pozrieť aj počas sviatkov až do 18. januára. Ludmila Smetanková, Slovenská televízia.

Kapustnica v kotlíku i koláčový swap. Štefanský Memoriál Hynkovcov nasmeroval turistov ku Kráľovej studni

26. 12. 2025, 16:26, Zdroj: [kosiceonline.sk](https://www.kosiceonline.sk) Autor: Peter Jesenský, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 3 180 GRP: 0,07 OTS: 0,00 AVE: 251 EUR

Kapustnica v kotlíku i koláčový swap. Štefanský Memoriál Hynkovcov nasmeroval turistov ku Kráľovej studni

Košice Šport

Štefanský termín je v prípade košických turistov neodmysliteľne spojený s posedením pri Kráľovej studni. Už beztak príjemné miesto pod lipami Mateja Korvína uprostred košických mestských lesov je od vybudovania útulne s pieckou ešte atraktívnejšou adresou všetkých, ktorí chcú kapustnicu rozchodiť a zároveň si vychutnať ešte jednu porciu na čerstvom vzduchu.

Účastníci Memoriálu Hynkovcov 2025 / PETER JESENSKÝ

O rozloženie ohňa pri Kráľovej studni sa už roky rokúce stará Peter „Petrus“ Dombrovský z turistického oddielu Slávia **UPJŠ**, sviečky na pamiatku Mirka a Jarky Hynkovcov zapaluje Eva Dučaiová z TOM KRTKO.

„Bol raz jeden Mirko Hynek, ktorý si túto lokalitu obľúbil a pred vyše polstoročím tu 26. decembra odštartoval tradíciu. Keď potom zomrel v roku 1994, tak v nej pokračovala jeho manželka Jarka. Podujatie pomenovala na jeho pamäť Hynkov Memoriál. Po jej smrti sa ujala myšlienky pokračovať v tejto tradícii Evka Dučaiová a my sme sa k nej pridali spoločne s manželkou Monikou. A tak to teraz organizujeme spoločne a tešíme sa, že pekná akcia pretrvala a láka aj novú generáciu,“ priblížil „Petrus“ tradíciu podujatia, ktoré napísalo už svoju 51. edíciu. Po 33-krát s podtitulom Memoriál Mirka a Jarky Hynkovcov.

„Veľmi rada na nich spomínam, pretože som bola členkou klubu Metropol a s Jarkou sme sa na takýchto akciách stretávali pravidelne. Chodili sme sem vopred poupratovať, pripraviť drevo a ona mala túto akciu ako srdcovku. Teším sa, že časom pridali ruku k dielu aj lesníci a teraz sa tu už dá schovať aj v peknej útulni. Zažili sme totiž aj ročníky, keď tu bolo -13 stupňov,“ zaspomínala si Monika Dombrovská.

O tzv. švédske stoly sa opäť raz postarali samotní účastníci, ktorí so sebou tradične prinášajú vianočné koláče, ale aj vlastnú kapustnicu. Tú si následne prihrejú na otvorenom ohni.

„Je vždy krásne stretnúť sa tu s milými ľuďmi a základným pravidlom je priniesť si vianočné jedlo a koláče a podeliť sa s nimi aj s ostatnými turistami,“ podotkol P. Dombrovský a povianočný koláčový „swap“ si už obľúbili aj zástupcovia mladšej generácie.

„V rámci tejto akcie som tu minimálne piatykrát a zakaždým je to super. V kotlíku si prihrejeme kapustnicu, navzájom sa ponúkame koláčmi a panuje tu taká priateľská atmosféra. Je rozhodne dať si koláče takto v prírode, ako ich tlačíť do brucha doma pri televízore,“ pousmial sa Andrej Revák, ktorého doplnila mladšia sestra Emka. „Je to super akcia, kde sa stretne veľa ľudí a vymieňajú si svoje vianočné chute. My sme doniesli kapustnicu a keďže je mrazivo, tak sa na ňu dosť teším.“

Petrom Dombrovským pripravený oheň tradične zahrial a tí, ktorí sa potrebovali zohriať ešte viac, využili cestou späť pohodlie približne štyri kilometre vzdialenej Chaty Hrešná.

Autor: Peter Jesenský

Zrúti sa Dóm sv. Alžbety v Košiciach a sú v podzemí kostry?

27. 12. 2025, 7:00, Zdroj: [aktuality.sk](https://www.aktuality.sk) Vydavateľ: Ringier Slovakia Media s.r.o., Autor: Robo Hakl, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 765 830 GRP: 17,02 OTS: 0,17 AVE: 1648 EUR

Zrúti sa Dóm sv. Alžbety v Košiciach a sú v podzemí kostry?

Sprievodca Košicami a autor relácie Bez šepkára Milan Kolcun organizuje úspešné potulky mestom už viac ako 20 rokov. Rozpráva o legendách, turistických príbehoch aj historických zaujímavostiach.

Turistický sprievodca Košicami, spisovateľ a moderátor relácie Bez šepkára Milan Kolcun už ani neráta, koľkokrát sa ho ľudia opýtali na dutý kameň v Dóme svätej Alžbety. Potulky po Luníku IX, ktoré už viackrát usporiadal, sú pre neho čoraz pozitívnejšie.

Potulky po Košiciach odštartovali pred 21 rokmi a vtedy sa Milana Kolcuna pýtali, ako dlho ich plánuje organizovať. Odpovedal, že dovtedy, pokiaľ budú mať ľudia záujem. Košičania aj návštevníci si pravidelné prvotníkové Potulky mestom Košice obľúbili a z

pôvodného jedného dňa sa v súčasnosti konajú od štvrtka do pondelka.

Žobrák aj vodník

„Otázku na dutý kameň v Dóme sv. Alžbety, že ak sa vytiahne, tak sa celý kostol zrúti, dostávam pravidelne. Vraj sa tak stredovekí majstri poisťovali pre prípad, keby im nechceli za stavbu zaplatiť. A ak sa tak nestalo, kameň vytiahli. Hocijaký statik by mi dal za pravdu, že nič nemôže byť v stavbe len tak zľahka zasunuté bez toho, aby na to tlačila tiaž ďalších kameňov, či už zhora, alebo z bokov. Takže ide o výmysel,“ opäť vyvracia poveru.

(článok pokračuje pod fotografiou)

25 fotiek v galérii Žobrákov dom na Hlavnej ulici Zdroj: Robo Hakl/aktuality.sk

Turistický sprievodca hovorí, že existuje viacero takýchto otázok, napríklad o prepojení podzemných chodieb pod Košicami, kde sa našli aj kostry detí. „Odborná literatúra toto nepotvrdzuje, že by tu bola štruktúra chodieb. A je tu mnoho iných legiend, napríklad o žobrákovi, ktorý celý svoj život žobral, až mal dosť peňazí na výstavbu domu priamo na Hlavnej ulici. Toto je hoax sto rokov starý,“ smeje sa Milan Kolcun.

Ďalšou známou poverou je, že na súčasnej Štefánikovej ulici žena skončila z nešťastnej lásky v Mlynskom náhone. Ako turistický sprievodca poznamenal, nezomrela, lebo vodník ju našiel a zobral si ju za ženu a dokonca potom sa im narodili „vodníčatá“.

Úvahy o dostavbe Dómu

Dóm svätej Alžbety ukrýva množstvo zaujímavostí, a tak turistický sprievodca o ňom urobil viacero rôznych potuliek. „Jedna bola napríklad iba o histórii Dómu, ďalšie sa týkali len vitráží alebo len oltárov či zvonov. Stále niečo objavujem, takže kto videl katedrálu štyrikrát, aj pri piatej potulke sa o nej dozvie nové veci,“ poznamenáva Milan Kolcun.

Katedrála podľa mnohých stále vyzerá akoby ju neodstavali, každá veža má inú výšku a v súčasnej podobe je už viac ako pol tisícročia. Milan Kolcun hovorí, že v minulosti, a to aj v nedávnej, boli návrhy na dobudovanie južnej – Matejovej veže.

„Uvažoval už o tom košický rodák a prvý historik umenia v Uhorsku Imrich Henszlmann. Koncom 19. storočia budúci projektant budapeštianskeho parlamentu Imrich Steindl, ktorý pracoval na obnove košického dómu, plánoval dostavať aj túto vežu, no chýbali na to peniaze,“ prezrádza detaily Milan Kolcun, pričom dodáva, že Imrich Steindl urobil aj vizualizáciu, podľa ktorej mala byť južná veža vyššia ako severná, no neschválili mu to.

(článok pokračuje pod obrázkom)

25 fotiek v galérii Nerealizovaný Steindlov návrh na dostavbu veží Dómu svätej Alžbety Zdroj: facebook (KE)

O novej dostavbe sa hovorilo aj pred 22 rokmi, keď vtedajší kardinál Jozef Tomko hovoril, že by peniaze mohol získať aj od rodákov v Kanade a USA. „Pamiatkari nesúhlasili a odporučili radšej investovať do opravy toho, čo už stojí,“ podotýka potulkár Milan Kolcun.

Jedinečné schody aj oltár

Dóm svätej Alžbety je plný príbehov a fascinujúcej histórie, pričom priznáva, že ani on ešte nevie o tejto katedrále všetko.

„Napríklad teraz obnovili zatváranie krídel hlavného oltára počas adventu, čo stojí za to si pozrieť.“

Úsmevný je príbeh o chrličovi na odvod dažďovej vody nad západným portálom, ktorý má podobu škaredej ženy. „Podľa legendy mal istý majster ženu korheľku a raz sa vraj tak opila, že ju našli spadnutú v jarku. Pomstil sa jej tým, že ju ako chrlič umiestnil medzi drakov a ostatné zvieracie potvory“.

(článok pokračuje pod fotografiami)

25 fotiek v galérii Milan Kolcun pri jedinom oltári v strednej Európe, ktorý má dva páry otváracích krídel s obrazmi Zdroj: Fotodizajn Zuzana

25 fotiek v galérii Chrlič na odvod dažďovej vody na Dóme svätej Alžbety, ktorý má podobu škaredej ženy Zdroj: Robo Hakl/aktuality.sk

Milan Kolcun hovorí, že o Dóme by mohol hovoriť hodiny, nachádza sa v ňom napríklad jedno z piatich točitých združených gotických schodísk v Európe. Vede na kráľovské oratórium a je najstarším na svete.

„Alebo stredný oltár, ktorý vytvorili majstri v druhej polovici pätnásteho storočia. Podľa dostupných informácií ide o jediný oltár v strednej Európe, ktorý má dva páry otváracích krídel s obrazmi a od svojho vyhotovenia stojí na pôvodnom mieste“.

Košice tak akurát

Pri kaplnke svätého Michala pridá Milan Kolcun upozorní na zvláštne otvory pri vstupe. Vraj ich tam vyhĺbili čarodejnice, ktoré prášok z kaplnky používali do svojich elixírov. Pri kaplnke, ako aj na Dominikánskom námestí vidieť, ako mesto rástlo.

Zaujímam sa aj o Katovú baštu, pričom Milan Kolcun je rád, že ju nezbúrali. Ľudí podľa neho zaujíma príbeh kata, pomáha tomu aj expozícia, ktorá tam je. Zaznamenané sú trestné činy počnúc 15. storočím.

Na otázku, čím sú Košice iné, ako ostatné mestá, odpovedá, že zo súčasného pohľadu sú akurát mestom takého rozsahu, že tu je všetko, čo človek potrebuje. „Či už kultúrna infraštruktúra tak aj športová, sme kongresové mesto s medzinárodným letiskom. Zároveň sme takým malým, že z centra mesta je človek v priebehu trištvrte hodiny v lese, v Čermeli. Ako hovorí môj kolega a sprievodca Igor Kupec „Košice nie sú „zbytočne“ veľké. Tak akurát.“

Milan Kolcun je hlavný spoluautor idey potuliek, teda pravidelného sprevádzania ľudí po ich vlastnom meste. Tento formát prevzali už viaceré mestá na Slovensku. Je talkmasterom i dramaturgom vlastnej humoristickej talkshow BEZ ŠEPKÁRA na Malej scéne Národného divadla a autor 10 kníh o Košiciach i knihy aforizmov SLOVNÉ HRAČKÁRSTVO. Zároveň je aj turistickým sprievodcom pre zahraničných aj domácich turistov. Dostal ocenenie Košičan roka a stal sa laureátom Krištáľového krídla.

Vyštudoval slovenský, ruský a anglický jazyk na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. V ďalšom štúdiu španielskeho jazyka pokračoval na Prešovskej univerzite, kde získal aj doktorát zo Súčasnnej kubánskej literatúry.

Teraz alebo nikdy

Mnohí Košičania hovoria, že rekonštrukcia Hlavnej ulice bola drahá a na dlhé roky zadlžila mesto. V roku 1999 predstavoval dlh Košíc 2,2 miliardy slovenských korún a mestu hrozila nútená správa. O tri roky sa síce znížil na 1,7 miliardy vtedajších korún, avšak metropola východu prišla aj o niekoľko lukratívnych nehnuteľností.

Na druhej strane po skončení rekonštrukcie sa centrum vynovilo. „Rekonštrukcia bola nutná, v zemi bolo aj 100-ročné vodovodné potrubie s obrovskými únikmi vody. Riešilo sa to na poslednú chvíľu, pretože vodárne, plynárne a ďalšie štátne podniky pomaly končili. A Rudolf Schuster to geniálne vycítil, že teraz alebo nikdy,“ myslí si Milan Kolcun.

Obnova Hlavnej ulice podľa neho priniesla aj objav v podobe podzemného múzea. „Je geniálne, že sa to nedovolilo zasypať, ako bola prvotná myšlienka - zakresliť a zasypať. Ja tam skoro každý deň vodím turistov a to je miesto s jedným z najlepších referencií,“ pripomína. Odkedy je Hlavná ulica zrekonštruovaná, tak mesto podľa Milana Kolcuna vyzerá naozaj k svetu. „Ľudia sa vrátili do centra, lebo v tom prostredí sa im páči.“

U bezdomovcov aj na Luníku

História je podľa Milana Kolcuna aj to, čo sa stalo včera. A tak sa nezameriava iba na historické pamiatky v centre mesta, ale potulky pripravil aj na viacerých sídliskách, kde sú umiestnené rôzne zaujímavé sochy či iné umelecké predmety. Dokonca sa konali aj v uzavretých areáloch, ako je Nová nemocnica. „Potulku som robil aj v útulku pre bezdomovcov v Bernátovciach pri Košiciach, na verejnom cintoríne ako aj na známom sídlisku Luník IX.“

(článok pokračuje pod fotografiou)

25 fotiek v galérii Luník IX Zdroj: Robo Hakl/aktuality.sk

„Myslel som si, že prídu piati – šiesti, no hneď na prvej bolo okolo 30 ľudí. Síce menej, ako na iných potulkách, no dokopy prišli stovky ľudí, čo je okrem iného znakom, že už začíname odhadzovať predsudky a chceme si vytvárať vlastný názor na základe toho, čo uvidíme, nie čo priniesú médiá,“ konštatuje Milan Kolcun, pre ktorého je na sídlisku najoptimistickejšia potulka. „Je nádherne vidieť, ako veci zafungovali. Pred 15 rokmi tam ľudia nechodili alebo ak museli, tak s veľkými obavami. Teraz vidíme, že svietia všetky lampy, zmizli odpadky, ktoré siahali do výšky prvého poschodia a už si tam stavajú domčeky, saleziáni postavili kostol, ktorý je zároveň komunitným centrom,“ vyratúva, páči sa mu bezprostrednosť ľudí a ako hovorí, takmer každé dieťa sa tam pozdraví a ľudia sa pýtajú, ako sa človek má.

Viac umenia v interiéri

Pred revolúciou platil zákon, ktorý nariaďoval vyčleniť z rozpočtu stavby určité percento, od jedného do štyroch, na obstaranie a umiestnenie verejného umenia, ako monumentálne diela, mozaiky či sochy. Kvalita bola rôzna a v niektorých prípadoch podliehala dobe, no Milan Kolcun poukazuje na to, že pribudli aj hodnotné diela, vytvorené známymi výtvarníkmi. „Čo pretrváva, je umenie. Veď tie roztrúsené fontány, mozaiky a sochy vo verejnom priestore mu dávajú dušu a ducha,“ konštatuje.

Novela stavebného zákona z apríla 2025 opäť takúto povinnosť zaviedla. Stavebník musí z predpokladanej ceny stavby použiť najmenej pol percenta na obstaranie a umiestnenie diela. „Je to žalostne málo. Na tom vidieť, ako málo si ceníme umenie.“

Schalkáz aj Mlynský náhon

Vrátiť by z minulosti chcel Milan Kolcun Mlynský náhon naplnený vodou. „Určite aj hotel Schalkáz a od mnohých starých Košičanov počúvam, že by si ešte vedeli predstaviť aj starú budovu železničnej stanice,“ dodal, no niektoré budovy by mu naopak nechýbali. Tesne pred revolúciou v roku 1989 sa rozhodlo, že na mieste Malinovského kasární, oproti pošte na Poštovej ulici, vznikne nová budova divadla. „Bol vyhotovený projekt a do výkopových prác zostával nejaký mesiac, dva. Mala tam vzniknúť moderná budova divadla s viacerými scénami, aká je napríklad v Prešove v Nitre. Mali tam presťahovať činohru a v historickej budove by zostala opera a balet,“ priblížil Milan Kolcun.

Na záver Milan Kolcun prezrádza, ktoré je jeho najobľúbenejšie miesto v Košiciach: „Rád sedávam pred oltárom navštívenia Panny Márie v katedrále. Je to úplne vpredu napravo, no pritom trochu ukryté miesto mimo hlavnej lodi. Obľúbeným miestom je aj bočná kaplnka na južnej strane Dómu, kde sa odkladá Sviatosť oltárna. Nie tak dávno ju vybavili neogotickými lavicami. Odvtedy sa tam dá posediť a meditovať. Je to najtichšie miesto. Máte tam pokoj aj od nás - sprievodcov.“

O potulkách

Mesto ma začalo zaujímať, ešte keď ma mama zobrala do centra a ja som sa díval okolo seba. Na gymnáziu som si však myslel, že je blbosť učiť sa o niečom, čo už bolo. No história ma začala baviť a začal som si dopĺňať znalosti o nej. Hoci nie som vyštudovaný historik, a aj sa mi to občas vytýka, ja to skôr beriem ako výhodu. Keďže som laik, tak si myslím, že ľudí môže zaujímať to, čo mňa zaujíma ako laika. Viem to ľuďom povedať jednoduchším jazykom, nie akademickým. Všetky vedomosti však čerpám z odbornej literatúry a snažím sa odkazovať na ňu, keďže bez nej by sme nevedeli nič.

Začal som s potulkami pred približne štvrtstoročím. Mnohí ľudia sa vracajú a niekedy si vypočujú potulku a hovoria, že sa stále dozvedia niečo nové. Neviem však o Košiciach všetko, a ani nebudem. Ale vždy sa učím, je dobré byť v kontakte s pamiatkarmi, archeológmi či s ľuďmi, ktorí robia urbex.

Teší ma, že potulky sa rozširujú aj do iných miest. Prišli sa na ne pozrieť kolegyne z Prešova a opýtali sa, či to môžu robiť aj v ich meste. Povedal som im, že sa nemusia pýtať, len nech to nerobia v ten istý víkend ako Košice. Tak my to robíme prvý v mesiaci, ony druhý, neskôr začali bardejovské potulky a robia ich tretí víkend. Viem asi o siedmich mestách, kde niekde robia podobné podujatia na štvrtročnej báze, niekedy len v lete. Napríklad v Michalovciach sporadicky robia „Špacírky po Várošu“. Teší ma to, no je to aj veľká zodpovednosť. Predsa len, keď prídu Američania, im je všetko „wow“. No kto robí po potulku po vlastnom meste s rodákmi, robí to pre najťažšie publikum. Domáci si mnohé veci pamätajú a niektorí sú starší a majú to zažité, a tam treba mať dobre zvládnutú tému. Sprievodca, keď robí potulky po meste, musí byť taký dobrý, aby tí, čo sú tam, chceli prísť znova. Jediné to rozhoduje.

Autor: Robo Hakl